

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poštnina.

Glasi slovenskih socialistov na Primorskem.

Klerikalni razkol na Goriškem.

«Kranjska pasma» se je uprla na klerikalnem Goriškem «goriški pasmi»: na eni strani dr. Anton Gregorčič z neizogibnim prof. Berbučem. (prava Prachsesemplarja «Goriške pasme!») na drugi strani mlajša duhovščina, dr. Pavletič in dr. Dermastja; na eni strani «stari, izkušeni politik in diplomat», na drugi strani «hitra, nepremišljena mladina».

Tako približno jadikuje «Gorica», organ dr. Gregorčiča in prof. Berbuča.

Pravzaprav ne eden ne drugi nista bila nikdar klerikalna, marveč sta se še leta 1899 kot prava reprezentanta «goriške pasme» proti toku «kranjske pasme» zalela v okrilje klerikalizma, da si dr. Gregorčič ohrani svoje samovladarstvo, prof. Berbuč, pa izvojuje tako dolgo zaželjeno deželno odborniško mesto. Leta 1899, ko se je v prvi uprla «kranjska pasma» «goriški pasmi», je bila premoč na strani dr. Gregorčiča, ker je takrat večina duhovščine stala na njegovi strani ter se je z njo zvezal tudi velik del razumništva, posebno goriški profesorji. Takrat je bila klerikalna stranka pod vodstvom dr. Josipa Pavlice prešibka na sebi, da bi nastopila pod svojimi pravnimi načeli, uporabila pa je razpor med kranjsko in goriško pasmo, da se je naslonila na dr. Antona Gregorčiča in goriške profesorje, videč, da je nemogoča zmaga proti vstajajoči napredni stranki brez kompromisa. Dr. Pavlica je, predno je postal razkol leta 1899 očitno, priznaval vso nedokritosrčnost in slabotnost politike dr. Antona Gregorčiča, priznaval, da gre le za politično vladno in za deželno odborniško mesta, obsodil dr. Gregorčiča kot premehega in popustljivega pri političnem vodstvu, brez inicijative in energije. Imel je v spominu nastop dr. Antona Gregorčiča proti dr. Josipu Tonkliju, dr. Mahnič in dr. Gabrijelčiču, poznal je vse njegove spletke proti duhovnikom kolegom v semenišču, zaradi tega se je takrat, predno je stopil v zvezo z drjem. Antonom Gregorčičem, obrnil osebno name ter mi priznaval ves navedeni položaj. Pozival me je, naj nikar ne rinem z naprednimi idejami naprej, da goriško ljudstvo ni godno zanje in potrebuje duhovniškega vodstva. Prišel je osebno na moj dom ter mi prigovarjal, da naj se navidezno udam nodstvu in željam dr. Antona Gregorčiča, da čez dve ali tri leta itak postane dr. Gregorčič nemogoč, da njegova stranka naraste ta čas do potrebne moči in da je itak meni osigurano prvo mesto v politiki in da bodem gotovo edini mogoči kandidat za državni zbor. Priznaval sem takrat dr. Josipu Pavlici, da je naše ljudstvo politično še zaostalo in da bode težko vspehi v doglednem času z naprednimi idejami. Ali izjavil sem, da nikar ne morem voditi boja v deželi pod imeni: na eni strani dr. Gregorčič, na drugi strani pa jaz, kakor sem tudi prepričan, da je treba javno nastopiti z naprednimi idejami, da se naše ljudstvo vsaj pripravi za drugo politično strujo. Četudi ne mislim naravnost na pozitiven uspeh, sem pa prepričan, da se bode z intenzivnim delom dalo vstvariti na Goriškem močno opozicijsko stranko, ki bo cinkavost in medlost, kakor tudi zlorabo politične pozicije javno kritizirala in budila ljudstvo na delo. Šele ko se je dr. Josip Pavlica prepričal, da mi je dejansko na tem, da se ustvari novo napredno stranko s principijelnega stališča in da meni samemu ni ležeče na državnozborskem mandatu, še manj pa na deželno odborništvu, šele potem se je odločil za zvezo z drjem. Antonom Gregorčičem.

Napredna stranka je s prvim nastopom leta 1900 pri državnozborskih volitvah dejansko zmagala. Takrat je duhovstvo obeh struj, dr. Antona Gregorčiča in dr. Josipa Pavlice, uvidelo grožečo napredno nevarnost ter se je združilo precej tesno za skupno politično delo ter je tudi tekom leta 1901 z neumornim in fanatičnim vplivanjem na kmečko prebivalstvo izvojevalo zmago pri deželnozborskih volitvah leta

1901. Združeni dr. Gregorčičeva in klerikalna stranka sta se dali po tem prvem vspehu premotiti. Nista videli, da je bil izid deželnozborskih volitev precej slučajen, da so trije veleposestniki pristopili k klerikalni stranki šele po izidu volitev, in tudi nista imeli pred očmi, da sta zmagali v goriški okolici le z neznatno večino pri prvotnih volitvah.

Tekom šestih let, od leta 1901 do 1907 je združena klerikalna stranka precej čilo delala in je bila tudi presigurna zmage za nove deželnozborske volitve.

Napredna stranka, katere vodstvo je od leta 1901 naprej prevzel Gabršček, je bila docela nedelavna, oziroma je celo delo A. Gabrščeka obstajalo v tem, da je brezobzirno izkoriščal za svojo pozicijo vse narodne napredne zavode. Nastala je raditega med pristaši napredne stranke precejšnja nezadovoljnost, kakor tudi vsled prešernega nastopa pristašev klerikalne stranke splošna nezadovoljnost v deželi.

Porodila se je agrarna stranka, ki je sicer s svojim nastopom povzročila preobrat, ki pa je po neodločnosti voditelja dr. Franka dala Andr. Gabrščku in napredni stranki možnost, po deželnozborskih volitvah spomladi leta 1908 spraviti se do krmila.

Kakor je bila dotlej klerikalna stranka ošabna in prešerna, tako je nje poraz vplival demoralizirajoče nanjo. Posebno je to vzbudilo močno nezadovoljnost prave klerikalne stranke, ker so njeni glavni kolovodje (dr. Pavletič in dr. Breclj) propadli. Dr. Gregorčič je znal sebi in svojim najzvestejšim pristašem osigurati mandate, vsi pravi klerikalni kolovodje pa so ostali na suhem. Zato se je pokazalo skoro staro nasprotstvo med «goriško pasmo» in «kranjsko pasmo».

(Konec prih.)

Komedija zoper podraženje živil.

Naši mestni očetje se hočejo prav po vsej sili osmešiti pred resnimi ljudmi. Dolgo časa je že, odkar so začeli „študirati“, kaj bi bilo najbolje, da bi se ukrenilo zoper podraženje živil. Tudi tržaški mestni očetje imajo to že od vseh meščanskih mestnih očetov nalezeno bolezen, da namreč izvole za vsako stvar, od katere bi imelo ljudstvo kaj koristi, posebno komisijo, katera ima potem namen vso stvar natančno „preštudirati“. In če ni imelo ljudstvo od meščanskega mestnega sveta še nikdar nič dobrega pričakovati, sme pričakovati še najmanj takrat, ko se to odloči dati kako vprašanje posebnemu odboru v «študijo». Kadar naši meščanski svetovalci dajo kaj v proučevanje posebnemu, za to izvoljenemu odseku, pomeni to, da se tiste reči ne bo nikdar rešilo. Tako se godi z uprašanjem o podraženju živil. Dolgo časa je že, odkar je mestni svet izvolil razne komisije, katerim je dal nalogo, da proučujejo kar bi bilo najbolje storiti zoper podraženje živil. Naši sodrugi vedo, kako da sta bila v dve taki komisiji izvoljena tudi sodruga Pagnini in Pittoni. Omenjena sodruga sta bila tudi prisiljena odložiti svoja mesta v teh komisijah, ker se ni hotelo narediti zoper podraženje živil nič resnega, ampak hotelo se je samo nauti še nekoliko peska ljudstvu v oči.

Predolgočasili bi naše čitatelje, ako bi jim hoteli pripovedovati sedaj kako površno so hotele te komisije rešiti (ali bolje rečeno ne rešiti) vprašanje zoper podraženje živil. Sicer pa, kdor pozna meščanske stranke, temu pač ni treba pripovedati take reči. Sam ve, kako te rešujejo navadno taka ljudska vprašanja. Toda na zadnji seji mestnega sveta, so prišli na dan zopet s tem vprašanjem. Razpravljali so namreč o predlogih komisije zoper podraženje rib. In to je bilo zopet eno dejanje te nad vse žalostne komedije. Prav tu so pa pokazali tržaški mestni svetovalci, da so jim koristi nižjega ljudstva deseta briga in da so jim glavna stvar interesi meščanstva. Svetovalec Ravasini (trgovec rib) je rekel, da dokler ne bomo imeli v

Trstu novega ribjega trga (Pescheria) sploh ni mogoče zboljšati ribje trgovine in preprečiti podraženje rib. Kaj je hotel s tem povedati svet. Ravasini lahko razumemo takoj, če pomislimo, da je še daleč dan, ko bo Trst lahko pozdravil nov ribji trg. Skoro ravno tako je govoril svet. Samaja, kadar se je šlo zoper podraženje mesa. — Svet. Samaja je rekel, da edino sredstvo zoper podraženje mesa je ustanovitev živinskega trga na Občinah. Čitatelji naj si tu predstavljajo namene teh dveh trgovcev, ki pravita, da zastopata koristi celega prebivalstva, a zastopata v resnici samo svoje.

Mestni svet je tudi sklenil ustanoviti in je tudi ustanovil ta živinski semenj na Občinah. Ta semenj se je vršil po enkrat na teden. Koristil ni seveda ničesar. Meso je bilo ravno tako drago kakor tedaj dokler tega sejma ni bilo. Občinski svet sam je tudi razvidel, da s tem trgovom ni koristil stvari ničesar in je prav na tej zadnji seji, ki se je vršila v torek dne 27. t. m. sklenil, da mesto po enkrat na teden, se bo vršil ta živinski sejm, po enkrat na mesec. Svet. Samaja je že vedel kaj dela, ravno tako ve tudi svet. Ravasini.

Svetovalec Bocasini je prašal, po kolikem času bi imeli v Trstu lahko nov ribji trg. Odgovorilo se mu je, da se hočejo najmanj tri leta predno bo na razpolago... prostor na katerem bi se potem ta trg naredilo. Drugače je pa mestni svet odbril vse predloge, razven enega, (prvega) ki jih je stavila ta komisija zoper podraženje rib. Toda od vseh sprejetih predlogov ni nieden vreden počenega groša. Edino prvi predlog, ki bi bil stvari res kaj koristil, edino ta ni bil sprejet. S tem predlogom je hotela komisija, da bi se razprodajalcem rib preprečilo, da bi pošiljali ribe izven Trsta vsikdar, kadar ljudstvo jih ne more tako drago plačati, kakor razprodajalci zahtevajo.

Svetovalec Ravasini je rekel, da bi bilo to proti svobodi. Seveda so vsi naši mestni očetje zelo navdušeni za svobodo. Če bi te ne imeli, bi ne smeli potem več svobodno in po svoji volji izkoriščati ljudstvo. Zato so pa vsi navzoči svetovalci bili zoper takemu «nesvobodnemu» predlogu. Človek bi res vskliknil. Živela svoboda, živelo svobodno izkoriščanje ljudstva. Naposled ostane tudi ljudstvu na razpolago nekoliko svobode. Ono sme tudi popolnoma svobodno trpeti in gladu umirati.

Tistih šest svetovalcev pa, ki so slovenski narodnjaki, in ki so jih poslali v mestni svet naši okoličani, so pri vsej tej veliki komediji svobodno molčali. Niti besedice niso izustili, da bi ožigosali večini to nesramno postopanje in se zavzeli za ljudske koristi. Kaj še. Morda se bo kmalu jim ponudila zopet prilika in takrat pa prično ropotati za čisto prazno reklamo v slovenskem jeziku.

Slovenski narodnjaki bi morali zastopati tudi interese mestnih slovenskih delavcev. Saj pravijo vedno in na vse pretege, da so prijatelji delavstva. In če se počuti pri takih razmerah slabo ital. ljudstvo, se počuti slabo prav gotovo tudi slovensko. In v imenu tega bi bili pač lahko spregovorili par resnih na račun onih komedijantov, ki se šalijo z bedo ljudstva. Ampak kaj se hoče. K tem spadajo tudi slovenski narodnjaki in za slovensko ljudstvo je dovelj, da zapoje «Hej Slovane».

Želeti bi bilo, da bi si tudi slovenski delavci dobro zapomnili te rešitelje narodnih problemov, ki mislijo, da jih je poslalo ljudstvo v mestni svet samo zato, da delajo štafažo italijanskim zastopnikom meščanstva ter da smejo od časa do časa uprizoriti kako žalostno burko s piščalkami in ragljami.

Po milosti božji.

Kako milost božja kralje vstvarja?

Četokrat se čuje govoriti, kako da je postal kedo «po milosti božji» kralj enega naroda ali več narodov skupaj. Ampak ker

je zelo zanimivo vedeti, kako je lahko postati kralj «po milosti božji» smo sklenili, da objavimo v to svrhu sledečo kratko sličico:

Še vsak od nas se še prav dobro spominja o umoru srbskega kralja in kraljice v letu 1903. Takrat je dunajska «Osterreichische Rundschau» trdila, da je bil pri tej zaroti zapleten tudi sedanji srbski kralj Peter. Zarotniki — je rekla — se niso obvezali samo umoriti kralja Aleksandra in kraljico Drago, ampak zavezali so se tudi, da proglasijo po smrti Aleksandra za srbskega kralja Petra Karadjordjeviča. — Vodja zarotnikov, Peter Genčić, je šel v Ženovo, kjer je dobil od princa Petra zagotovilo, da zaradi *krvoprolija* ne bo pozval zarotnikov na odgovornost. Zato je dal Peter I. pismo izjavo, katera se glasi:

«Jaz, princ Peter Karadjordjevič se s svojo častjo zaklinjam, da dokler bom na srbskem prestolu jaz in dokler bodo na tem moji potomci, se zarotnikov ne samo ne bode kaznovalo, ampak še zagotovljena jim bodo vedno najvišja mesta v državi».

S tem pismom je kralj Peter odkrito dokazal, da je sokrivec umora kralja Aleksandra in kraljice Drage, ki se je izvršil dne 22. junija 1903. In sedaj ima ta mož še pogum škandalizirati se nad drugimi. To je seveda morala oseba, ki živi «po milosti božji».

Tudi je zanimivo, kako je postal sedanji kralj Ferdinand bolgarski knez. O tem pripoveduje dopisnik pariškega «Petit Journala» sledeče:

Meni je natančno vse raztolmačil žurnalista Stambulov, ki se je še pred kneževim nastopom bavil z vladno politiko s katero se bavi še vedno. Stvar se je zgodila takole: «Šli smo na Dunaj, da tam najdemo potrebnega kneza za našo Bolgarsko. Rabili smo moža, ki bi s svojo rodbino in svojimi vezi z raznimi vladarji zagotovil nam dobrih diplomatskih zvez. Takega moža najti, je pa bila res težavna naloga. Ko smo pa prišli na Dunaj, nas nihče ni hotel sprejeti, nihče poslušati naših želja. Zgodilo se je tako, da smo na večer *in ponoči popivali po raznih varjete restorantih in pivovarnah*. To so bili seveda kraji, v katerih smo bili gotovi, da ne najdemo bele vrane, katero smo iskali. Nek večer smo se podali pa v dvorno opero. Med odmorom nam je voditelj pokazoval dame in gospode, ki redno obiskujejo gledališče. Ko je miril s prstom na eno ložo je pa rekel: «Ta je pa prinč Ferdinand od Saksen-Koburga, nečak poslednjega francoskega kralja». *Koburgo*, sem si na to mislil. Lepo je to ime in dobra je francoska družina. *Morda bi pa ta mož vendar le lahko postal naš prinč*. Govoril sem na to z drugimi delegati in smo takoj sklenili, da ponudimo temu princu Ferdinandu našo Bolgarsko. On je sprejel, bil je naš prinč in sedaj se je proglasil za Bolgarskega carja. Sedaj caruje «po milosti božji». To je samo po sebi umevno. Kaj pada!

RAZNO.

Rdeči vlak.

Kakor je znano, so ameriški socialni demokratje najeli, povodom volitve republikanskega ministra poseben vlak, s katerim se peljejo agitatorji na agitacijo od mesta v mesto. Vlak ima 6 vozov in je rdeče pobarvan. V tem vlaku se vozi tudi kandidat socialno demokratične stranke sodr. Debo. O obisku tega vlaka po raznih mestih piše ameriški «Proletarec» sledeče:

Posebni rdeči socialistični vlak je našel na svojem potu po izpadu isti prijateljski odmev med delavskim narodom, kot na Zapadu če ne še večji. Tisoče in tisoče delavcev napolni dvorane in gledališča povsod, kjer ima Dobs svoje volilne shode. Višem simpatij in števila poslušalcev je pa našel Debs v New Yorku, ki je «sociali-

stično mesto» 5. oktobra. Ta dan je namreč tja dospel rdeči vlak. V New Yorku je imel Debs dva shoda v gigantnih gledališčih Hippodrome, kjer je bilo 8000 poslušalcev in v „American Theater“ kjer je bilo 4000 poslušalcev. Vseh teh 12.000 oseb je plačalo vstopnino, a več tisoč oseb je moralo z vidno nezadovoljnostjo ostati zunaj, ker v gledališčih ni bilo več prostora. Ljudstvo je navdušeno pozdravljalo našega kandidata in tisočeri klici: — Hurrah for Debs! — Hurrah for Socialism! so odmevali od mnogih gledaliških obokov in zunaj na ulicah. Newyorški kapitalistični listi so bili kar iz sebe. Pisali so drugi dan, da niti sam Lincoln v znameniti kampanji l. 1860 ni imel v New Yorku takega sprejema niti toliko slušateljstva. „The World“ je rekel: «Niti jeden dosedanji shod v New Yorku se ne more primerjati s včerajšnjo Debsovo demonstracijo». „The Herald“: «Take demonstracije še nismo videli na newyorških ulicah. To je bil naval mož in žen, ki se gotovo zanimajo za Debesa». „The Times“: «Debov prihod v New York je povzročil tako politično demonstracijo, kakoršne nismo videli že leta in leta pri nobenem predsedniškem kandidatu». — „Glas Naroda“ ni črnil niti besedice.

Ampak „socialistično mesto“ ni samo New York. V Providence, R. I., kamor je dospel rdeči vlak 8. okt., je 3000 delavcev napolnilo Infantry Hall, kjer je govoril Debs. Po mestu je bila tudi parada, v kateri je korakalo 1500 socialistov, med temi 500 žen in otrok. V Haverkiliu je Debs zboroval na „public square“; bilo je 5000 poslušalcev in parada z 2000 obhodniki. Promet v mestu je popolnoma počival. V Bostonu, Mass., je Debs govoril (6. okt.) v znameniti, zgodovinski Faneilovi dvorani, nazvani «zibelka svobode». Imel je 2200 poslušalcev. V Springfieldu, Mass., je imel isti dan 3000 poslušalcev, v Worcesteru 2000.

Jasni se, jasni povsod.

Domače stvari.

Javni shod pomorskih natakarijev kuharjev in shrambarjev. V nedeljo dne 25. t. m. se je vršil v veliki dvorani konservatorija Tartini v ulici Carducci, javen shod pomorskih natakarijev, kuharjev in shrambarjev. Razpravljali so o nekvalificiranem postopanju podpornega društva «Mutua» in o zadevi Lloydovih natakarijev. Velika dvorana je bila natlačena. Od podpornega društva «Mutua», če ravno so bili povabljeni, ni nobenega zastopnika, dočim so poslane skoraj vse strokovne organizacije svoje zastopnike. Shod je otvoril predsednik Brazzanovich ter v kratkem raztolmačil pomen in namen shoda. Označi kot nekvalificirano postopanje društva «Mutua» ter napada list „Piccolo“ ki uporabi vsak slučaj, da le zamore zasramovati, diskreditirati in škodovati pomorskim delavcem. Poda nato besedo poročevalcu sodrugu *Remischeku*. Najprej poroča, da se vrše med organizacijo in paroplovnimi družbami pogajanja glede spomenice, ki so jo vložili pomorski natakariji, kuharji in shrambarji. Pove, da so delodajalci o vseh točkah temeljito razpravljali in so vse točke vzeli v resen pošteb. Nadalje prečita poročilo zadnjega občnega zbora društva «Mutua», ki je bilo objavljeno v „Piccolo“. Pravi da je poročilo samo lažljivo in da je „Piccolo“ samo zato objavil, da je zopet vrgel pomorske delavce v slabo luč. O društvu «Mutui» pravi, da ni imelo in da tudi nima nobenega namena koristiti delavstvu. To društvo je še vedno v preveliki stiki z delodajalci napram katerim ni samo popustljivo ampak celo ponižno na škodo delavcev. Še nikdar se ni resno zavzelo za delavske interese in v prid zboljšanja gmotnega položaja naših tovarišev. Zato so nekateri natakariji, kuharji in shrambarji ustanovili leta 1902 svojo posebno organizacijo na razrednem stališču, namen katere je bil s vsemi močmi se bojevati, da se zboljša svoj in svojih tovarišev gmotni položaj. To društvo je postajalo vedno večje in močnejše dočim je društvo «Mutua» zgubljalo dan za dnem člane in simpatije že vsled apatije, ki je kazalo za gmotne koristi natakarijev, kuharjev in shrambarjev.

To videč, in videč ob enem, da res ne more tem ničesar koristiti, je napovedala naši novi skupini brezobziren boj in skušala je odbor tega društva na vse načine, da prepreči vsak naš korak, ki bi bil v korist našim tovarišem. In v trenutku, ko smo mi predložili delodajalcem našo spomenico, v kateri smo zahtevali samo to, kar je

pomorskim natakarijem, kuharjem in shrambarjem nujno potrebno, je to društvo «Mutua» predložilo, da bi oviralo vspeh naše spomenice, drugo lastno spomenico, v kateri ni zahtevalo drugega nego novih zaslužnih križcev, zlatih filetov na kapah in druge enake reči, ki so k večem smešne toda delavstvu ne samo nič koristne ampak mnogo škodljive. Saj so bili ravno križci, zlati fileti in enake reči, s katerimi so delodajalci mešali delavcem možgane, da so ti tako vedno zanemarjali svoje najvitalnejše interese. Mi — pravi sodr. *Reminseg* smo šli na kongres «Mutue» z edinim namenom, da prisilimo odbor, da prekliče svojo spomenico, da ne bi drugače škodovali naši spomenici, katero so vzeli delodajalci že v resen pošteb. Rekli smo tudi, da so delodajalci posebno pa paroplovna družba «Lloyd» pripravljali ugoditi skoraj vsem našim zahtevam in da se pride z delodajalci kmalu do rešitve spomenice. Toda list „Il Piccolo“ je prezrl to našo izjavo. Misleč, da mu bo mogoče odvrtiti od naše organizacije kaj članov, je imenoval našo «socialistično skupino». „Piccolo“ ni čutil tedaj niti toliko časnikarske dolžnosti, da bi objavil našo izjavo. Kakor vedno se je tudi v tem slučaju pokazalo, da se meščansko časopisje ne sramuje nobenih sredstev, da bi škodovalo interesom delavstva in koristilo meščanstvu. In italijansko nacionalistično časopisje, ki je nekdanje tako napadalo slovenske krumirje, je sedaj pokazalo, kako da zna krumirje ital. narodnosti braniti, ako je to v korist ital. meščanstvu. Toda kakor druge, bo tudi to krumirsko društvo naredilo konec kljub podpori ki jo zviha od meščanstva in meščanskega časopisja.

Nato je sodr. *Spitznager* predlagal posebno resolucijo, s katero se ostro ožigosa postopanje društva «Mutua» katera nima nobene pravice nastopati v imenu pomorskih natakarijev, kuharjev in shrambarjev ter pozivlja poslednje naj pristopijo vsi na razrednem stališču stoječi organizaciji potom katere in močno organizirani si bodo lahko zboljšali svoj gmotni položaj.

Govoril je še sodr. *Panek* v imenu strokovnih organizacij, pozivljajoč delavstvo naj bo vedno med seboj združeno v boju zoper izkoriščevalce delavstva. Resolucijo so sprejeli navzoči enoglasno. Celo en odbornik «Mutue» je glasoval za resolucijo. Shod se je končal na to mirno in so se zborovalci razšli z mirno zavestjo, da le ako složni si bodo znali zboljšati svoj gmotni in socialni položaj.

Predavanje v Ljudskem odru.

V torek dne 27. t. m. je predaval v „Ljudskem odru“ v Trstu sodr. Ivan Cankar o navdušenju. Velika dvorana v delavskem domu je bila polna ukaželjnega delavstva. Lahko rečemo, samo delavstva, ki je prišlo poslušati topla besedo tega priljubljenega mu predavatelja. Lepo je bilo zastopano tudi dijaštvo. V krasnem govoru je predavatelj raztolmačil kaj je navdušenje. Po predavanju je v zgled lažnjivega navdušenja prečital svojo novelico «Kajetan Ogrizek», ki je polna rezke satire in v kateri nam pisatelj predstavlja v krasnih barvah tip rodoljuba, ki se navdušuje za svoj narod s tem, da obeša na klin narodnega izdajalstva nekoga, ki se je zelo pregrešil proti svojemu narodu. Ne ve se natančno, pravi pisatelj, kako se je poslednji pregrešil proti svojemu narodu. Nekateri trde, da je na Reslevi cesti v Ljubljani stopil na lipov cvet, drugi pa pripovedujejo, da je kihnil pred Prešernovim spomenikom in se tudi useknil. In zaradi tega je postal izdajca naroda. Kot vzgled resničnega navdušenja je pa prečital predavatelj Gregorčičevo pesem «Domovini» in Zupančičevo «Mi gremo naprej, mi strelci!» Toliko med kakor tudi po predavanju, so navzoči burno aplavdirali sodr. Cankarja in mu tako dokazali, da ne ljubijo in pojmiyo samo njegovih spisov, ampak tudi krasna njegova predavanja.

Predavanje v Škorklji.

V četrtek dne 29. t. m. je predaval v podružnici Ljudskega odra v Škorklji, sodr. Ivan Regent, o predmetu «Občina in socializem». Raztolmačil je sodr. Regent: državni občinski zakon, deželne občinske zakone, domovinski zakon in samostojni in prenešeni delokrog občine. Nadalje je govoril o volilnem pravu, o delavskih stanovanjih, o prirasni renti, o šolstvu in izobrazbi ter o socialno delavski politiki občine. Na predavanje je prihitelo lepo število delavstva stanujočega v Škorklji.

V četrtek dne 5. t. m. predava v Ljudskem odru v Škorklji zopet sodr. Regent in sicer o predmetu «Socialni boji slovenskih kmetov». Začetek predavanja ob 8. uri zvečer.

Moderni sužnji. V torek dne 27. t. m. se je vršila sodna obravnava proti tramvajskemu konduktarju Josipu Matassi, ki je dne 4. t. m. vodil tamvajski voz po progi Barkovlje-Volti di Chiozza s katerim vozom je med tramvajsko postajo Tor S. Pietro in železnim mostom, ki gre čez barkovljansko cesto trčil z drugim tramvajskim vozom. Iz poročila o tej obravnavi je razvidno sledeče:

Matassi je bil ta dan prost. Šel je tedaj v gostilno, kjer je spil še precej vina. Toda ker je tramvajski družbi — kakor vedno — tudi ta dan manjkalo konduktarjev, je bil iz gostilne poklican in se mu je naložilo prej omenjeno službo po omenjeni tramvajski progi. Mož je bil truden in zraven še — kakor sam trdi — nekoliko vinjen. Vedel ni prav kaj dela in bil je tudi zaspan. Bil je takoj odpuščen iz službe in v torek ga je sodišče obsodilo še na 14 dni zapora. Bil je več let v službi tramvajске družbe kot konduktar in je vedno vesto opravljal svoje delo. Sedaj je dobil meščansko plačilo za svoj trud.

Bilo bi odveč, da bi sedaj zopet pripovedovali o meščanski hvaležnosti. Zavedni delavci jo predobro poznajo in vedo kaj bi jih čakalo na stara leta in ob vsakem malenkostnem pregrešku, da ne bi bili organizirani in tako imponirali delodajalcem svojo voljo in se skupno branili pred neopravičenimi napadi in kaznimi delodajalcev. To vedo naši sodrugi prav dobro in čas bi bil, da bi se tega zavedeli tudi oni, ki še niso zmogni pojmiti moč naših organizacij. To kar se je zgodilo dne 4. t. m. in 27. t. m. na sodni obravnavi, nas spominja na že tolikokrat ožigosani tramvajski promet in posebno na tramvajске uslužbenice. Recimo, da je Matassi res kaj zgrešil pri opravljanju svojega posla. Toda kdo je kriv v prvi vrsti, da sta tramvajska vozova trčnila? O vsem se je govorilo na sodni obravnavi, samo o onem ne, ki je največ kriv onega dogodka. Treba je samo vedeti, kako ta družba ravna s svojimi uslužbenci.

Ta družba sestojča iz anonimnih kapitalistov izkorišča svoje uslužbenice brez vsacega sramu, naravnost na bestialen način. Rečeno trčenje dveh tramvajskih vozov ni drugega nego sad tega izkoriščanja. Matassi je bil poklican na delo vsled pomanjkanja uslužbencev. Poklican je bil iz gostilne, kjer je praznoval svoj prosti dan. Ker pa tramvajska družba nima potrebnega števila uslužbenec, pomeni, da se prisili sedanje uslužbenice delati preveliko ur na dan. To pa ni samo izkoriščanje delavcev ampak temu se pravi tudi, da se tramvajska družba igra z življenjem tržaškega ljudstva. Prisiliti trudne in zaspane delavce voditi tramvajске vozove, se pravi spravljati v nevarnost življenja onih, ki so radi svojih opravkov prisiljeni posluževati se tramvajске vožnje. Proti takemu stanju stvari bi morala občina protestirati najodločneje in zahtevati od družbe da naredi takim razmeram konec. Sedaj so se začeli tudi tramvajski uslužbenci zavedati svojih neznosnih razmer, prevelikournega dela, za katero so bore slabo plačani in nevarnosti, katere so vedno zapostavljeni. Mnogo jih bo zapustilo to službo, od katere nimajo pričakovati nič dobrega. Priznati pa moramo tudi, da so takim razmeram krivi veliko uslužbenci sami. Da bi se zavedali svojih interesov in se organizirali vsi do zadnjega moža, bi njihovo sedanje stanje pač ne bilo tako obžalovanja vredno. — Morda bodo tudi ti uslužbenci prišli do zavesti, da dokler ne bodo organizirani, ne bodo imeli niti moči zahtevati. Delodajalci se boje organizacije in delajo seveda s vsemi silami, da bi uslužbenci ne prišli do tega koraka. Sedaj že najemajo med kmeti nove uslužbenice, s katerimi bodo začeli delati za svoje interese. Dokler pa bomo imeli v mestnem svetu osebe, ki mesto koristi delavstva in ljudstva, bodo varovali koristi tramvajске družbe, do tedaj menda nimajo delavci pričakovati od družbe nič dobrega in družba sama bo skušala še nadalje delati iz svojih uslužbenecv moderne sužnje in jih, kakor se je pokazalo, plačevati s zaporom.

To je pač kapitalistična morala.

Škandal je vsekakor za tržaško mesto ulica S. Marco. Stanje te ulice, v katerem je zapuščena, je grozno. Kadar je lepo vreme, je ta ulica polna prahu, ki ga morajo požirati delavci arsenalu ko gredo na delo in ko se na večer vračajo domov. Ta prah se pa spremeni v blato kadar dežuje. Blato sega včasih do kolen. Po sredi je cesta tako razvožena, da konji ne morejo peljati niti lahkega voza. Kočjaži peljejo zaradi tega vedno na straneh ulice, kjer je vendar nekoliko manj blata. Zaradi

tega so pa delavci prisiljeni izogibati se konjem in hoditi po blatu na sredi ceste. Nad vse kurjozno je pa, da je ta ulica zapuščena v takem stanju, ko je vendar jasno, da morajo po njej hoditi delavci. Tudi druge ulice v delavskih okrajih so tako zapuščene. Takih ulic ni najti niti na Kitajskem. Saj so vendar delavci, ki plačujejo največ indirektnega davka. Vredno bi tedaj bilo, da bi se naš mestni svet spomnil tudi teh trpinov in jim preskrbel vsaj lepo pot na delo in domov. Upamo, da ta naš glas ne ostane glas upijočega v puščavi.

Mnogo onih,

ki morajo to blato vsak dan gaziti.

„Edinost“ se je razjezila, da smo ji rekli da je najvina in proti Ivanu Cankarju škodoželjna. No. Svojo jezico bi si bila „Edinost“ lahko prihranila za drugič. To kar je „Edinost“ pripovedovala, češ, da ni res, da bi bila mislila z besedami „Naj se veče o Cankarju kar se hoče“ soditi Cankarja kot umetnika in politika, naj pojde pripovedovat lahko komu drugemu. Res je, da imamo osebe, ki se ne strinjajo s Cankarjevimi spisi. Toda zelo dobro bi bilo, da bi bila „Edinost“ tudi povedala zakaj da se nekatere osebe ne strinjajo z njim. Čudno, da tisti, ki se ne strinjaio z njim, so samo narodnjakarji. Med temi je tudi „Edinost“. Pravimo, da je čudno, da se ravno narodnjakarji ne strinjajo z njim, ko je že celemu svetu znano, da se navadno nikdar ne ztrinjajo samo tskrat kadar jih ne razumejo in jih sovražijo.

Narodnjaki ne razumejo socializma in sovražijo socialiste in Cankarja socialista.

Dani se. Pišejo nam: Te dni sem čital v nekem listu dopis iz trgovskih krogov, v katerem se obsoja vedenje in postopanje ravnatelja «Tržaške posojilnice in hranilnice» g. I. Ulčakarja. Kakor se vidi, je bila vest v „Delavskem Listu“, da g. Ulčakar ravna s svojimi podložnimi po kozaško, vendar resnična. In ta gospod se je upal še popravek poslati.

Ta gospod je napravil v svoji kozaški jezi že marsikakšno neumnost. Tako je n. pr. na enem družinskem večeru, ki se je vršil v prostorih «Trgovskega izobraževalnega društva» poklical kar eno kompanijo stražarjev, da vržejo ven iz dvorane nekoliko oseb, pa se je zgodilo, da so vsi, z gosp. Ulčakarjem vred, končali zabavni večer na policiji.

Med drugim je rečeno v omenjenem dopisu tudi sledeče: «Njegov izgovor, da je kakor javna oseba preveč izpostavljen napadom, je pa kaj piškav, saj gospoda ravnatelja se vendar doslej nihče ni upal, niti smel v javnosti imenovati, izvzeti takrat, ko je on pomotoma mislil, da je toliko priljubljen mej slovenskim občinstvom, da bi smel kandidirati za državnozbornske volitve».

Dalje piše: «Ali potrebno je, da se tudi pri nas začne malo bistriti in vetrati, da se kaj čisti ozračje, ker drugače se bo mej ljudstvom širilo mnenje, da smejo gospoda tudi v tržaških narodnih krogih grešiti, a narodu da je dolžnost na vse to molčati!»

Nadejam se, da si teh glasov iz trgovskih krogov, v katerih krogih najboljšje poznajo g. Ulčakarja, poslednji ne bo upal popravljati.

Iz tega bi se dalo vendar le sklepati, da se začenja tudi v narodnih krogih nekaj dani. Bil je seveda čas. Toda mi čutimo dolžnost opozoriti slovensko delavstvo, naj takemu čiščenju nikar ne preveč verjame. Žalostna je namreč resnica, da so smeli narodnjaki do sedaj grešiti kolikor so sami hoteli, in da je moral narod, zaradi sloge, na vse grehe vedno molčati. In tisti, ki so proti delavstvu največ grešili, so bili prav gotovo ravno isti krogi, ki se sedaj jeze — menda zaradi reklame — nad gosp. Ulčakarjem. Ljudje, ki imajo sami umazane roke, ti pač ne bodo mogli ničesar očistiti. Smešna je agitacija proti alkoholu, če človek sam alkohol prodaja.

Hudobija ni res nič kaj lepa lastnost, toda je še vedno bolj upravičena od neumnosti. V Trstu imamo med narodnjaki neke vrste judi, ki nočejo biti na noben način hudobni, zato so pa tako prokleto neumni, da se pametnim ljudem do dna duše smilijo. S takimi ljudmi je seveda križ. Kakor reveži v norišnici, tako se tudi ti nočejo prepričati, da nimajo možgan na pravem mestu. Posebno usmiljenje pa vzbujajo ti ljudje takrat, kadar spravljajo svoje neumnosti na papir in se na vse mogoče načine prepirajo z resnico in logiko. V svojem glasilu, kateremu so vtepli v glavo, da je glasilo N. D. O. so pred kratkim napisali notico v kateri so pripovedovali, kako da socialni demokratje pri-

jejo zganje kar na sred ceste že ob peti uri zjutraj ter priporočali so svojim pristane-
sem, da naj ne posnemajo socialnih demokratov.

Človek bi jih bil takrat kar poljubil. A glej; na tretji strani svojega glasila, so pripravili zganjarijo gospoda Pečenka, ki prodaja zganje po jako nizki ceni. V pretečeni številki svojega glasila so pa pripovedovali, da je v naši železničarski organizaciji le še par analfabetov, ki jih oni niso hoteli sprejeti v svoje vrste. (Gospodje so vendar imeli usmiljenje s temi analfabeti.) Skoraj ravno pod to notico so pa naznanjali da bo N. D. O. otvorila tečaj za analfabete. Iz tega bi se dalo sklepati, da imajo gospodje narodnjaki vendar še nekaj takih ljudi, ki kupujejo „Delavski List“ misleč da podpirajo tako glasilo N. D. O. Grda je hudobija ampak še vedno bolj upravičena od neumnosti.

Klerikalci so zapeljali delavce v Vevčah in Medvodah v nepremišljeni štrajk, ki se je docela ponesrečil, kajti štrajkujoči so šli na delo, ne da bi dobili kaj takega, kar bi bilo vredno omenjati. Klerikalna podpora je bila tako majhna, da se niso upali niti objaviti številke. Dr. Šušteršič, ki ima vsak mesec do 10.000 kron dohodkov, je dal za štrajk celih — 200 kron itd. itd. Skratka: vsled zanikrnosti klerikalne stranke se je štrajk ponesrečil. Sedaj iščejo ti ljudje najrazličnejše izgovore. Sevé: nesramneži jih ne iščejo v svojih vrstah, ampak pri — socialnih demokratih ter seve pri sodruhu — Antonu Kristanu, katerega sovražijo ti razširjevalci ljubezni do bližnjega bolj kot samega hudiča. Mi jim za danes povemo eno: 1. naše strokovne organizacije nimajo že več časa nobenega člana ne v Vevčah in ne v Medvodah; vsled tega niso imele nobenega povoda vtikati se več kot informativno v celo gibanje. Konstatiramo le: da so klerikalci, ko so videli sodruga Ant. Kristana le v informacijski svrhi v Medvodah, začeli takoj raztresati podle laži, češ, da je vabil odbor stavkujočih v gostilno, pa ni hotel noben iti. Sodr. Ant. Kristan je pozval lažnjivce, naj navedejo le eno ime: koga je vabil — navedli ga niso, ker nobenega vabil ni! 2. Sodr. A. Kristan je bil v Podgori, tudi razgovarjal se je o štrajku; konstatiramo pa, da se ni ne njega, ne tamošnjih zaupnikov naših nikoli vprašalo: kako sodijo o štrajku, ali se priklope ali ne! Pač pa so ob času, ko so v Medvodah štrajkali, gnjusno napadli naše podgorske sodruge v svojih umazanih glasilih. Toliko za danes.

GLEDALIŠČE

V nedeljo so predstavljali v Narodnom domu Mosenhalovo igro «Debora». Naslovno ulogo je igrala gospa Danilova čudovito krasno. Župana je igral g. Verovšek pač tako, kakor zna enake tipe samo on vsvarjati. Posebno je ugajal v II. dejanju. Druge uloge so bile v jako dobrih rokah. Posebno je ugajala g. Železnikova v ulogi Judinje. Tudi gospod Danilo je bil dober v ulogi Jožefa, bil bi pa lahko mnogo boljši. Ravno to velja tudi za gospico Janovo. — Prvo dejanje je bilo zelo slabo igrano, zdelo se je, kakor da bi se nekateri igralci ne bili zavedali svojih ulog in naloge. Občinstva ni bilo preveč.

V nedeljo ob 3^{1/2} popoldne se uprizori zaloigra „Mlinar in njegova hči“, zvečer ob 8. „Na sodni dan“ v pondeljek zvečer pa bo repriza Bratov sv. Bernarda.

DOPISI.

GORIŠKO.

Gorica. Krajna politična organizacija v Gorici priredi javen shod v Gorici ul. Montecucco, v prostorih gosp. Avgusta Tomina, na katerem bode poročal sodrug dr. Henrik Tuma 1.) o organizaciji socialno-demokratske stranke, 2.) o političnem položaju. Javnemu shodu sledi zaupen shod, da se ustanovi posebna politična organizacija za Stračice. Shod bo 8. t. m. ob 3^{1/2} pop.

Krajna politična organizacija v Gorici je sklicala na nedeljo 25. oktobra zaupen shod vseh organiziranih sodrugov, da se v zmislu deželne konference 11. oktobra konstituirajo odbor, določi strankarski davek ter uredi vprašanje kolportarje. Izvolili so se v odbor sodrugi: Bitežnik, Črnigoj, Novak, Šuligoj in Tuma. Sklenilo se je, da se uvede pravilno denarno poslovanje ter bode vplačevanje vsako nedeljo ob

10-ih dopoldne v društvenih prostorih. — Strankarski davek se je določil enoglasno na 20 h na teden. Od tega zneska gre na mesec: za rabo krajnih organizacij 3 h, za volilni fond po 2 h, za deželno organizacijo po 10 h in za osrednjo organizacijo po 5 h. Za ostale prispevke pa dobi vsak sodrug po en „Delavski List“, 5 sodrugov skupaj po en „Rdeči Prapor“ in vsak sodrug na mesec po eno brošuro v vrednosti 20 h. Iz prebitka vseh prispevkov pa se napravi poseben podporni sklad o katerem razpolaga deželna konferenca.

Obenem se je ustanovila posebna mladinska organizacija, katere glavna naloga je kolportarža brošur in časopisja med mladino.

Sklenilo se je, da bode imel odbor krajne organizacije vsako nedeljo ob 10. uri dop. kratko konferenco, kateri sledi poučno predavanje.

K krajni politični organizaciji je pristopilo do sedaj pet vseh čiliščnikov.

Podgora. Nedeljska veselica Delavskega izobraževalnega, podpornega in pravovarstvenega društva v Podgori v novi dvorani Štefana Breganta je vspela izborna v vsakem oziru. Društveni pevski zbor, ki sicer ni mnogoštevilen, a imajko lepe glasove, je zapel 4 pesmi, 2 italijanski in 2 slovenski pod marljivim pevovodjo, sodrugom Šfiligojem ter obeta postati, ako bode tako napredoval, najboljši okoliški pevski zbor. Posebno z lepim glasom razpolaga baritonist Fabriz. Tudi igralo se je dobro, le da so posamezni igralci-novinci za veliko dvorano nekoliko pretho govorili. Posebno vesel pojav na tej veselici je združen nastop italijanskih in slovenskih sodrugov. Menda bo to eden prvih vzgledov v goriški okolici, kako se zastopajo pravi narodni kot kulturni interesi. S tem, da ena narodnost spoštuje drugo in da v prijateljskih sestankih s združenim delom vpliva blagodejno na ljudstvo, se najboljša razdira narodnostni šovinizem in ljudstvo združi vse svoje moči, da si pribori boljši ekonomični položaj in svoje politične pravice. Delavsko izobraževalno društvo pa je s svojim nastopom tudi pokazalo, da je bilo vsaj v Podgori prepotrebno in da zahtevajo krajevne razmere goriške okolice, da se ustanavljajo enaka društva ali že samostojno ali kot podružnice Ljudskega odra v Trstu. Naloga Ljudskega odra bode torej, da se nemudoma loti izobraževalnega dela po Goriškem.

Šempolaj. Krajna politična organizacija v Nabrežini naznanja, da priredi v nedeljo 1. novembra t. l. shod v Šempolaju od 4-h popoldne, na katerem bode poročal o političnem položaju sodrug dr. Henrik Tuma.

Slivno. Shod narodno-napredne stranke se je vršil pri nas v nedeljo dne 18. t. m. Shod je bil jako dobro obiskan, ker je bilo v sedanjih bližnjih vaseh veliko radovednežev, kateri so želeli vedeti kaj vse je naredil gospod Štrakelj na Dunaju za ljudstvo. Toda na tem shodu so tvorili večino socialni demokratje, ki so izvolili za predsednika shodu sodr. Marico iz Nabrežine. Najprej je poročal gospod poslanec A. Štrkelj o deželnozbornem delovanju. Poročilo je bilo kratko, ker drugače sploh ni moglo biti. Kaj pa naj bi bil gospod Štrkelj poročal. To namreč, kar so vsi navzoči dobro vedeli. Mi povemo odkritosrčno, da ni na tem svetu nič bolj smešnega nego da pride poslanec na oder in poroča o komedijah, ki jih uganja v javnih zastopih skupno s svojimi sovražniki. — Gospod Štrkelj je poročal o goriški deželnozborni komediji in naši čitatelji nam bodo iz srea hvaležni ako nočemo uganjati goriško liberalnega demagoštva, ter da ne ponavljamo še enkrat vsega kar je gosp. Štrkelj pripovedoval o burkah v goriškem deželnem zboru. Iz članka, ki ga je objavil „Delavski List“ v pretečeni št. je razvidno zakaj so klerikalci to burko začeli in zakaj so jim liberalci pohlevno sledili. Na tem svetu imamo različne vrste psov, ki so pa na vse zadnje vsi le psi in takšni ostanejo če se jim tudi rep odreže. Mi delavci nimamo nobene koristi, da bi se sedaj začeli navduševati za liberalce. Kjer gospodarijo liberalci so delavske razmere ravnotako neugodne kakor tam, kjer kraljuje klerikalni zmaj. Na Francoskem, Nemškem, Angleškem, v Italiji in Avstriji kakor povsod drugod so bili liberalci že od nekaj slabi gospodarji, in so se vedno učili pri klerikalcih kako imajo izkoriščati delavstvo. — Goriški delavci vedo to in so že prišli do zaključka, da od stranke, ki je že bojkotirala socialistično delavstvo, ki ima poslanec v parlamentu, kateri glasujejo za puške, za kanone za nove davke in proti vsaki delavski zahtevi, od take stranke

nima in ne sme delavstvo pričakovati nič dobrega. Zato pa ostanemo popolnoma hladni kadar nam pridejo liberalci pripovedovati, kako da klerikalci in italijani trosijo ljudski denar v brezpotrebne namene.

V Mavhinjah so bili liberalci v starešinskem svetu in so tam kradli in zapravljali občinski denar prav po liberalno. Gospod Štrkelj bi si bil to poročilo lahko prihranil in bolje bi bilo, da bi bil na tem shodu pripovedoval kako se repo cepi. Od posl.

Štrkelja, bi bilo pač lahko zahtevati, da se za svoje shode nekoliko bolje pripravi. Da pride na shod in prične pripovedovati o bedarijah, ki jih tiska Gabršček v svoji „Soči“ je za poslanca zece poniževalno. Edino kar je povedal Štrkelj pametnega je to, da je rekel, da bi morali imeti v deželnem zboru goriškem Slovenci 20, Italijani pa 10 poslancev. O vsem drugem, zakaj da je liberalna stranka zgubila 2 poslance, zakaj ni hotel na Tolminskem nihče prevzeti kandidature, je zelo smešna stvarčica. Kaj pa briga ljudstvo, če ni hotel nihče prevzeti kandidature v tistih klerikalnih taborih? Dobro bi pa tudi bilo, da bi Štrkelj nehal enkrat za vselej pripovedovati o težavah poslanca. Če mu ni poslanstvo po godi, če mora preveč delati, naj odstopi. Mi bi mu to celo priporočali, kajti upali bi si celo trditi, da so vse one težave, o katerih on govori samo v njegovi glavi, ki jih pa meče ljudstvu v oči samo zato, da bi ga oboževalo ali pa celo napravilo iz njega narodnega trpina in liberalnega svetnika. Gospod Štrkelj je tudi zato, da vlada razpusti deželni zbor goriški čim prej. Mi verjamemo to Štrkelju prav radi in celo iz srea.

Za Štrkeljem se je oglasil za besedo Ivan Pecikar iz Devina. Rekel je da naj Štrkel liberalce prav nič ne hvali. V deželnem zboru goriškem se je vršil ples in plesali so skupno liberalci in klerikalci. Ta ples pa je stal ljudstvo, posebno nas delavce 15 tisoč kron. (Toliko so namreč dobili poslanci dijet). Dokler bo vladal na Slovenskem liberalizem ali klerikalizem, do tedaj ne bo ostalo ljudstvu drugega nego da plačuje in se dolgočasi pri plesih liberalno-klerikalne legi.

Gospod Vencel Legiša iz Mavhinj je interpeliral poslanca, kako je namreč z vladno podporo kmetom. Gospod Štrkelj je odgovoril, da je on naredil že vse kar je bilo v njegovih močeh.

Kako da dela Štrkelj po vseh svojih močeh, nam je dovelj ako pomislimo, da ni bilo nič res o tisti podpori o kateri sta pripovedovala Štrkelj in Fon. — Goriški deželni glavar Pajer je sam postavil Štrkelja in Fona na laž in oba sta to psovko tudi pošteno vtaknila v žep.

Nato je govoril sodr. Marica in je prašal Štrkelja, zakaj da je v državnem zboru glasoval proti predlogu poslanca Renerja, ki je zahteval znižanje davka na sladkorju in proti predlogu poslanca Ellenboga, ki je zahteval da se državnim železničarjem zviša plače za 20 milijonov. Štrkel je povedal, da je bil proti predlogu Rennerja za znižanje davka na sladkorju, ker se je bilo bati, da bi zaradi tega finančni minister odstopil. Proti zvišanju plač železničarjem pa je glasoval zato, ker se je že prej vedelo, da bodo zato glasovali samo socialni demokratje. Mi bi radi vedeli čemu Štrkelj vsak dan je, če že naprej ve, da bo drugi dan zopet lačen. Štrkelj naj nam le verjame, da ne bi bilo nič hudega, če bi razven socialnih demokratov, glasoval za zvišanje plač železničarjem tudi on. Ali je pa tudi lepo, da ljudski poslanec ne glasuje za znižanje davka na sladkorju samo zato, ker se boji, da bi zaradi tega finančni minister odstopil? Kaj smo poslali Štrkelja zato na Dunaj, da bi varoval ministrske stolčke, ali pa zato, da bi zastopal ljudske interese? Nam se pa zdi, da se je Štrkelj, kakor vsi slovenski poslanci, prodal avstrijski vladi kateri služi tudi tedaj, kadar hoče ista v korist kapitalistov škodovati ljudstvu. Može ala Štrkelj bi bili mogoče sposobni za kam drugje, nikakor pa ni in niso vsi njegovi slovenski tovariši sposobni za narodne zastopnike v parlamentu, kjer je treba s vsvo resnostjo, energijo in v vsakem trenutku stati na braniku za ljudske koristi. Toliko sodrugu Marici kakor tudi Pecikarju so navzoči priredili burue ovacije.

Nadalje je govoril gospod Štrkelj tudi o starostnem zavarovanju. Sodr. Marica mu je priporočal, da naj pazijo kaj bodo naredili. Da ne bodo morda sklenili, da bo imel pravico delavec do penzije šele po 70. letih, to je šele v istih letih katerih dočaka le malo kateri delavec.

Ob burnem pozdravljanju na sodr. Marico in Pecikarja, je sodr. Marica zaključil

ta liberalni shod, ki pač ni bil v večjo liberalno slavo.

Mavhinje. Gospod Benedikt Legiša iz Cerovelj nas je naprosil, da objavimo, da on, kot občinski starešina v Mavhinjah nima nič skupnega z onimi starešinami, ki so porabili občinski denar v Mavhinjah. To rade volje storimo. Več prihodnjic.

HRVATSKA.

Zagreb. Moderni barbari. U subotu pala je u Zagrebu jedna smrtna presuda. Svetec, koji je, kako je poznato, nedavno ubio i orobio trgovkinju Lavrić, osuđen je na smrt na vješalima. Oko za oko, zub za zub traže barbarski naši zakoni i pravda se tek umiruje onda, kad je jednu glavu iskupila drugom.

Posebno nas čuvstva obuzimlju, kad pomislimo, kako li kod nas u Hrvatskoj upravo grasira, hara manija vješanja. Nedavno je palo v Bjelovaru šest smrtnih presuda, Petrinja, Mitrovića, te uopće jednom riječju sve naše sudstvo nevjerojatnom upravo ravnodušnošću izriče presude: na vješala! Dokle će to jošte kod nas biti tako?

U kulturnoj Evropi sve se više podižu glasovi za dokinuće smrtnih kazni. Imade država, koje već dokinuše smrtnu kaznu, a mi, odnosno naši hrvatski sudovi, držeći se strogo formalnog slova zakona, vješaju ljude sve u šesnaest! Upravo nevjerojatno je, koliko imade još uvijek na svijetu barbarstva, unatoč nauci kršćanske ljubavi, staroj već devetnaest stoljeća.

Ali ne, ovdje se ne radi o kršćanskoj milosrdju. — Svetec je plod zločinačkog društvenog uređenja, a cijelo današnje društvo, taj najveći zločinac, sudi ga, osuđuje ga, vješa ga. Promotrimo historiju ovoga nesretnika. Sin je oca alkoholičara. Sam je bio pijanica. Od mladosti je već krao i bio je sudjen već radi krađe. Nestalna je bio zanimanja, skitnica, nije volio raditi, ali je htio lagodno živjeti. Taj je upravo čovjek plod današnjih društvenih prilika, one su ga dapače učinile zločincem. Rodiv se na svijet imao je svojim odgojem samo jedan put razvitka — zločin.

Taj čovjek, koji je prije zavrijedio da bude smješten u kakovo popravilište za moralno defektne ljude, sudjen je na vješala, jer je njegov udarac nožem slučajno zadao Lavrićki smrt.

Današnje društvo kao i oni, koji njime gospodare pravi su barbari. Ponajprije počinise zločin na tome čovjeku Svetecu, ubiv u njemu čovjeka odmah iza mlada tako, da je i on onda počinio zločin na nevinoj jednoj žrtvi. Ali kad je on počinio zločin — eto gdje mu isto društvo sudi vješalima!

Ne, ni tamnice ni vješala ne će iskorjeniti zločina. To je samo preostanak barbarstva. Sreća čovječanstva, kultura svijeta, pravednost socijalističkog društvenog poretka onemogućit će zločine time, što će im odstraniti uvjete. Današnja je pravda ljaga napredujućeg čovječanstva!

Društvene stvari.

Zveza pekovskih delavcev.

Tržaška podružnica zveze pekovskih delavcev priredi v nedeljo dne 1. novembra t. l. ob priliki petletnice svojega obstanka, veliko veselico in sicer v Delavskem domu ul. Boschetto 5. Vspored veselice: 1.) *Brexdomovinci*, ljudska igra v dveh dejanjih z intermezom. 2.) *Poslednje ure Krištofa Kolumba*. Dramatični igrokaz. 3.) *Bolletta in Comp.* farsa v enem dejanju. Sledi ples, ki bo trajal pozno v noč. Med plesom posluje šaljiva pošta in ameriška loterija z več nego 1000 dobitki.

Začetek veselice ob 7 in pol uri zvečer. Vstopnina 40 vin. za osebo. Otroci v spremstvu so vstopnine prosti.

KNJŽEVNOST

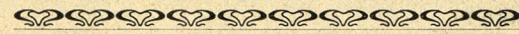
„Narodno vprašanje in Slovenci“. Spisal E. K. Cena 24 vin. Ta prezanimiva brošura je pravkar izšla. Naročiti naj si jo vsakdo.

„Strahovi“. Spisal Etbin Kristan. Cena 30 vin. — Opozarjamo vse čitatelje na to poučno berivo. V socializmu vidi še pre-mnogo ljudi resnične strahove, ki so seveda v sredi votli, na okrog jih pa nič ni! — «Strahovi» bodo pregnali marsikomu neogravičen strah!

PEKARNA IN SLADČIČARNA
Dominik Milanič
TRST, ul. della Guardia št. 24.

Kruh vedno svež I. vrste konfekcioniran večkrat na dan potom lastnega higijeničnega sistema.

VELIKA ZALOGA
Likerjev v steklenicah.

Gostilna „Alla Lealtà“
ANTON SAITZ
ulica delle Acque
Vina najfinejša, domača kuhinja
Družinske zabave.

Nova klobučarnica
GIORGIO DE LUISA

pred kratkim otvorjena

v ul. Barriera Vecchia št. 2

Velika zbirka najnovjših klobukov in kap vsakih oblik iz najboljših tovarn.

Cene zelo nizke.

Vpiše se
Delavske konsumne zadruga

lahko vsak dan

v združnem uradu ulica

Boschetto 5, I. nad.,

ali pa v združnih skladiščih

ul. Belvedere št. 34,
ul. dell'Istria št. 10, ul. del
Salice št. 4 in ul. Acquedotto št. 67.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnena in volnenega blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek u Nov. Města n. M., Čechy.

JOSIP ZLOBEC

priporoča svojo

pekarno in prodajalno jestvin

v kateri ima na razpolago raznovrstne jestvine po najnižjih cenah; posebno priporoča svojo moko iz prvih avstro-ogerskih mlinov.

Pulj - via Lissa št. 34 - Pulj

Na razpolago vedno pripravljena peč (izvzemši nedelje in praznike) za privatno pecivo.

Delavci! podpirajte delavca tovariša.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina
Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

13

kron samo stane popolna moška obleka edino v zalogi zgotovljenega blaga

V. DOBAUSCHEK — TRST, ul. Giosuè Carducci št. 11.

PO ZELO NIZKIH CENAH se dobi tudi raznobarvne in črne moške in deške obleke kakor tudi kostume za otroke. Dobi se tudi svršnike, kratke zimske jope, jopiče in hlače. Plave obleke za kovače in mehanikarje. Klobuke in kape, perilo in ovratnice, sploh vsakojaka moška oblačila.

Izgotavlja se obleke po naročilu. Govori se slovenski.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

KAVARNA UNIONE = TRST =

Ulica Caserma

= in ulica =

Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij

in časnikov v vseh jezikih.

Tovarna pnevmatikov „Antiderapant“ iz usnja in gumijskega obloženih z jeklenimi žebliji patentovanega zistema A. GARÇONNET & R. VEZIEL 11 Rue de Paris, Clichy (Seine).

Posebne poprave „Antiderapant-ov pnevmatikov“ in sapnih črev vsake znamke.

Delo natančno in zajamčeno.

Podružnica v Trstu ulica S. Lazzaro številka 16.
KAROL GERBEC

BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.

Zbirka parfumarij in mila.

Slovani! Podpirajte edino Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico
Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40
Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Pred kratkim ustanovljena

Na razpolago ima 10.000 hl. vina (mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih

bližnjih vasi.

LASTNE KLETI

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem

Koroškem v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava. Cene zmerne.

ZADRUŽNO VODSTVO.

KROJAČNICA A. SPANGARO

TRST, ul. S. Nicolò št. 18 III nad. TRST.

Zbirka različnega tu in inozemskega blaga za moške obleke.

Vsako naročbo se izgotovi točno in natančno.

Cene zmerne

ČEŠKO perje za postelje po zelo nizkih cenah.

5 Kilo: Novo perje skubeno K. 9,60; boljše vrste K. 12. Belo mehko prsno perje skubeno K. 18, K. 24. Snežnobelo mehko prsno perje, skubeno K. 30, K. 36. Pošilja se franko po povzetju. — V slučaju, da bi se hotelo vrniti ali pa zamenjati se prevzame ako dotičnik povrne vozne stroške.

BENEDIKT SACHSEL, Lobes 182 pri Plznu na Českem.